

Смірнова О.
Діагностика особливостей та факторів
розвитку уваги особистостей працівників
Національної поліції як психофізіологічна
основа безпеки в екстремальних умовах
діяльності

Діагностиці когнітивних процесів психіки особистості приділяється значна увага. Високий рівень цих властивостей забезпечує умову успішного освоєння різноманітних видів діяльності, зокрема й професійної поліцейської діяльності. Специфіка службової діяльності працівників поліції включає безліч функцій. Як правило професійна поліцейська діяльність проходить в екстремальних умовах, в умовах очікування загрози, надзвичайна ситуація може відбуватися в непередбачуваних умовах, з тимчасовими обмеженнями. Ціна помилки працівника поліції досить велика. Дані обставини вимагають від особистості працівни-

ка поліції прояви професійних якостей, одне з яких – готовність до екстремальних дій.

Одним із елементів трудового досвіду особистості, зокрема готовності працівника поліції до екстремальних дій, є увага з усіма її характеристиками. Увага є спрямованістю психічної діяльності на певні предмети або явища особистості в даний момент часу на будь-якому реальному або ідеальному об'єкті (предметі, події, образі, міркуванні).

Визначення сутності уваги в наукових дослідженнях має досить тривалу історію. У психологічних дослідженнях, як класичних, так і сучасних, можна знайти безліч визначень сутності уваги, які часто не перетинаються. Під увагою (від латинського – напрута душі до відомого об'єкту або звернення до нього [1, с.10]) мали на увазі від «розумового моноїдеїзму» [2] до «функції мобілізації зусиль на обробку інформації» [3]. Сучасні автори вважають, що увага є вродженим орієнтовним рефлексом, певним рівнем бадьорості, спрямованістю особистості, спрямованістю свідомості, важливою рисою особистості [4, с.72].

До властивостей уваги слід віднести направленість: на один об'єкт (концентрація, стійкість, інтенсивність, вибірковість); на декілька об'єктів (розподіл, перемикання, об'єм, вибірковість).

Дослідження процесів уваги проводилось за допомогою методики «Коректурна проба (тест Бурбона)». У дослідженні приймали участь 444 працівника Національної поліції: 73 працівника кримінальної поліції (16,4 %), 160 працівників органів досудового розслідування (36,0 %), 72 дільничних інспекторів поліції (16,2 %), 30 працівників спеціальної (6,8 %) та 109 працівників патрульної поліції (24,5 %). З них 114 жінок (25,7 %) і 330 чоловіків (74,3 %).

Таблиця 1
Порівняльна характеристика показників уваги працівників Національної поліції України за методикою «Коректурна проба» (хср, балів)

Показник	КП	С	ДІП	СП	ПП	Ф	p ≤
Продуктивність.	321±66	317±63	281±58	302±58	312±59	5,4 25	0,0 01
Точність виконання	67,7±18 ,9	67,6±14 ,5	60,3±13 ,5	66,2±14 ,1	14,051± 3,3	3,3 14	0,0 11
Стійкість	45,42±1 3,06	45,94±1 2,6	13,876± 1,64	11,302± 2,06	11,834± 1,13	1,5 94	-
Перемикання	131,47± 29,8	124,47± 26,4	124,02± 17,7	119±23, 3	125,06± 26,2	1,5 2	-

Об'єм	390,22± 92,1	402,7±8 1,9	416,3±5 1,5	425,8±7 1,5	409,26± 80,7	1,5 91	-
Концентрація	49,91±9 2,3	45,48±1 33,4	17,70±1 2,1	28,66±3 0,2	35,42±5 6,7	1,4 69	-
Темп	6,32±1, 5	6,37±1, 2	5,69±1, 1	6,11±1, 1	6,27±1, 2	4,0 00	0,0 03

Результати емпіричного дослідження свідчать про наявність статистично значимих відмінностей по шкалам «продуктивність» ($p \leq 0,001$), «точність виконання» ($p \leq 0,011$), «темپ уваги» ($p \leq 0,003$). Аналіз даних табл. 1 доводить, що працівники КП здатні зберігати увагу в активній практичній і розумовій діяльності, характеризуються наявністю інтересу до предмету діяльності, його значимості для особистості, здатні уважніше ставитися до нової діяльності або складності об'єкта (складні об'єкти викликають активну розумову діяльність, з чим пов'язано підвищення зосередження), мають більш позитивні емоції та почуття задоволення від діяльності.

Таблиця 2
Порівняльна характеристика показників уваги жінок та чоловіків працівників Національної поліції України за методикою «Коректурна проба» (хср, балів)

Показник	Жінки	Чоловіки	t	p ≤
Продуктивність	325±61,9	304±62,1	3,09	0,002
Точність виконання	69,15±15,3	65,05±14,9	2,48	0,014
Стійкість	47,23±12,4	44,01±12,7	2,37	0,019
Концентрація	49,22±92,37	34,25±95,0	1,48	-
Перемикання	132,1±±29,5	124,48±24,0	2,48	0,014
Об'єм	389,23±91,5	411,78±73,7	-2,37	0,019
Темп	6,52±1,3	6,10±1,2	3,1	0,002

Аналіз даних табл. 2 доводить, що жінки працівники Національної поліції у порівнянні з чоловіками є більш здатними утримувати високий рівень уваги, свідомо швидко перемищати увагу з одного об'єкта на інших без істотної втрати здатності від однієї діяльності до іншої, одночасно сприймати більшу кількість об'єктів з достатнім ступенем ясності.

Таким чином, можна зробити висновок, що на рівень та властивості уваги особистості працівника поліції впливають кілька факторів: професійна діяльність в умовах екстремальних ситуацій, які створюють труднощі у вирішенні професійних завдань, позначаються на успішності дій і вимагають від працівників високої професійної стійкості, особливої психологічної підготовленості, вміння

злагоджено діяти в особливих умовах, а також психофізіологічні особливості статі працівника.

Список джерел:

1. Габдулина Л.И. Подходы к исследованию внимания в отечественной и зарубежной психологии: учебное пособие для студентов очной и заочной формы обучения факультета психологии. – Ростов-на-Дону. – 51 с.
2. Рибо Т.А. Психология внимания. – М., 2011. – 98 с.
3. Канеман, Д. Внимание и усилие. – Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1973.
4. Псядло Э.М. Психофизиологический профессиональный отбор: учебно-методическое пособие. – Одесса: Бахва, 2015. – 184 с. ISBN 978-966-8783-64-7.